

Zeepkruid	R — —	Perzikbladklokje	R. N.P. Z.P.
Akelei	— — Z.P.	Herfsttijlloos	R. N.P. —
Gele Anemoon	R. — —	Daslook	R. — —
Helmbloem	R. — —	Asperge	— N.P. —
Zonneroosje	— N.P. Z.P.	Vingerzegge	R. — Z.P.
Vast Bingelkruid	R. — —	Knikkend Parelgras	R. — —
Amandel Wolfsmelk	R. — —	Bruine Orchis	R. — —
Sleutelbloem	R. N.P. Z.P.	Soldaatje	R. N.P. —
Glad Parelzaad	R. — Z.P.	Mannetjesorchis	R. — Z.P.
Klimop-Bremraap	— — Z.P.	Vliegenorchis	R. N.P. —
Engbloem	R. N.P. —	Bergnachtsorchis	R. N.P. —
Roode Kamperfoelie	— N.P. Z.P.	Bleek Boschvogeltje	— — Z.P.
Vogelnest-orchis	R. — Z.P.		

Wat dat Natuurpark Rechter Maasoever betreft zijn we dus behoorlijk ingelicht en we mogen het storend element Mijnbouw wel zeer dankbaar zijn.

Ook mogen we Waterwinning in Zuid-Limburg wel zeer danken voor een heel uitvoerig en degelijk rapport over bodem en water in Zuid-Limburg en vooral voor de prachtige bijlagen waaronder een geheel nieuwe Geologische kaart van den ondergrond van Zuid-Limburg en aangrenzend gebied door van Rummelen. Dit prachtwerk: Waterwinning in Zuid-Limburg met bijlagen is verkrijgbaar bij de N.V. Waterleiding Maatschappij voor Zuid-Limburg, Prins Bisschopsingel 5 te Maastricht voor den prijs van f 10.—.

De bijlagen 1 en 2 („Geologische kaart van den Ondergrond van Zuid-Limburg en aangrenzend gebied” en „Profielen behorende bij de Geologische kaart”) zijn ook afzonderlijk verkrijgbaar voor den prijs van f 2.50 per stel.

Ik zou u echter aanraden, het heele werk te nemen want de bijlagen 3, 4, 5 en 6 zijn ook heel waardevol.

Wel aardig, zooals er in en door en voor Zuid-Limburg wordt gewerkt.

JAC. P. THIJSSSE.

DE EIKELMUIS (*ELIOMYS QUERCINUS*).

Wij kennen in ons land, drie soorten van slaapmuizen, nl.:

1. De Eikelmuis (*Eliomys quercinus*) die ook wel Groote Hazelmuis wordt genoemd, terwijl ze de bijnamen bezit van Tuinslaper (Duitsch „Gartenschläfer”) en „Eekhoornmuis”, een naam bedacht door Prof. Dr. J. Ritzema Bos, wegens de overeenkomstige levenswijze.
2. De Hazelmuis (*Muscardinus avellanarius*) doorgaans aangeduid als „Kleine Hazelmuis.”
3. De Zevenslaper (*Glis Glis*) of „Relmuis”.

Door kleur en grootte zijn ze heel goed van elkaar te onderscheiden, toch heeft de ervaring geleerd, dat ze dikwijls met elkaar worden verward.

De Zevenslaper is de grootste van de drie. Hij staat nog altijd op de lijst van knaagdieren, die waarschijnlijk in ons land voorkomen, doch tot op heden nog niet met zekerheid zijn aangetroffen.

In het Maandblad van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg van Juli 1932 vermeldt de heer Waage hieromtrent het volgende: „Een mijner leerlingen van het Gymnasium deelde mij mede, dat hij in het Canner Bosch op Nederlandsch gebied een mooie groote grijze muis had gevonden, die hij echter moest loslaten, omdat het diertje zoo fel beet. De beschrijving luidde: grootte tusschen muis en rat, grijs, duidelijke ooren, lange behaarde staart, die naar het einde toe even dik blijft. Ik dacht aan de Relmuis, die eenmaal in de omgeving van Maastricht moet zijn waargenomen. Ik toonde hem een Groote Hazelmuis of Eikelmuis, maar mijn leerling zei

onmiddellijk, dat deze te bruin was en de staart anders. Hem brengende bij de collectie knaagdieren in ons Museum haalde hij er de Relmuis uit (opgezet exemplaar afkomstig uit Duitsland.)

Het is wel jammer, dat die muis uit Canne niet gevangen is gehouden, want dan hadden we denkkelijk de Relmuis als inheemsch mogen beschouwen.

Uit den naam Eikelmuis zou men licht afleiden, dat deze diertjes leven, waar veel eiken staan. Het liefst houden zij zich op in dichte bosschen met allerlei loofhout. In Limburg worden ze bijna ieder jaar waargenomen in de boschrijke streek, die begint bij Rothum-Meerssen, het z.g. Meerssenerbroek en de Ambyerheide, waar de Rijksschietbanen zijn gevestigd en verder het bosch, dat zich langs de Geulvallei uitstrekt tot Valkenburg. Vermoedelijk zullen deze muizen thans ook nog voorkomen in de bosschen van Slenaken en Epen en andere plaatsen in het Zuiden, zooals de waarnemingen in Gulpen (1899), Eysden (1909, 1921, 1927), Heer (1933) en Ubachsberg (1934) bevestigen.

Maar het mooiste territorium is de streek Meerssen-Valkenburg. Dit vindt vermoedelijk zijn oorzaak in het „Verboden Toegang” en de strafbepalingen van art. 461 van het Burgerlijk Wetboek, die nog steeds van kracht zijn in genoemde bosschen.

De Eikelmuis kan in deze streek rustig op jacht gaan, zonder om de haverklap een vijand in den vorm van een mensch tegen het lijf te loopen. Er bestaat bij deze muizensoort een nauw familieverband. Wanneer er één wordt waargenomen, dan kan men er zeker van zijn, dat de overige familieleden zich in de buurt ophouden. Eind September of begin October gaat echter iedere muis haar eigen weg, om haar winterslaapplaats op te zoeken. Het is nog niet bekend, dat twee exemplaren op één plaats in slapenden toestand zijn waargenomen.

De Eikelmuisen blijven meestal in de omgeving, waar zij hun kroost hebben groot gebracht. De ervaring heeft echter geleerd, dat deze muizen indien ze veel last hebben ondervonden hetzij van mensch of roofvogel, voornamelijk den uil, vele jaren achtereen in die streek niet meer te zien zijn.

De Eikelmuis is ongeveer 12 cm lang, zonder de staart, die 10 cm lang is. Ze heeft stevige achterpootjes van bijna 3 cm. terwijl de voorpootjes 1,5 cm lang zijn. Ooren 2,5 cm.

Het is een fraai diertje. De hoofdkleuren zijn bruin, wit en zwart. De bovendelen van het lichaam rossig bruin, de onderdeelen wit tot grijs wit. Van den staart is de eerste helft bruin, de rest zwart met een grijs witten pluimstaart. Een zwarte band om oog en oor teekent zich scherp af. De spitse snuit, flink begroeid met snorharen, wordt evenals bij het konijn vaak op en neer bewogen. Oogen schitterend zwart, eenigszins uitpuilend. In de vlucht kunnen zij zich huppelend springend zeer snel verplaatsen; overigens loopen ze gewoon.

Het zijn ware acrobaten. Eenige jaren geleden heb ik op de Rijksschietbanen De Dellen bij Amby een drietal waargenomen in een jong berkje, vlug als apen. Het is bijna niet te gelooven, hoe gemakkelijk zij zich kunnen bewegen op takjes nog dunner dan een potlood. Klimmen in alle richtingen en standen, springen van den eenen tak op den anderen, balanceeren en neerstrijken op een takje van een boom net als een vogel, die lichtigjes neer komt. In den zomer van het vorig jaar heb ik er een van een 6 meter hooge schutting zien springen. Ze kwam als een kat op haar pootjes terecht en verdween in het struikgewas. Een tweede exemplaar werd door mijn broer met een stok van dezelfde hoogte afgeslagen. Ze maakte, zooals wij dat noemen, een „kronkelende bol” maar kwam weer netjes op haar pootjes neer. De pluimstaart stond recht in de lucht. Zij keek even rond en weg was zij.

Wat de voeding betreft, ik geloof, dat geen dier zoo vraatzuchtig is als de Eikelmuis. De betiteling door Dr. C. Eykman als onverzadigbare alleseter is dan ook volkomen juist. Plantaardige kost zooals boomvruchten, granen, fruit en alle soorten noten, versmaadt ze even min als insecten, larven, rupsen, slakken, kleine zoogdieren, vogels, eieren, enz.

Na de wekelijksche contrôle op Zaterdag 24 Mei op de Ambyer heide, waar ik een aantal nestkastjes had uitgehangen, werd de aandacht van mijn broer getrokken door een gat groot 10 cm. aan den bovenkant van een der richtzuilen op de schietbanen, die tevens dienst doen als kogelvangers en met zand zijn gevuld. De ladder werd er tegen geplaatst en we vonden 4 skeletten van vogels en een uitgedroogde eikelmuis.

Het bleek, dat wij hier te doen hadden met een „roovershol” vermoedelijk van een uil. Mijnheer de uil, of welk roofdier het ook mag zijn geweest, had zijn voorraadschuur vergeten of is zelf vroegtijdig om het leven gekomen; dit werd afgeleid uit het feit, dat de skeletten nog heelemaal gaaf waren, dus uitsluitend aan een verrotting hadden blootgestaan. Deze vondst was voor ons een stimulans om alle richtzuilen eens aan een inspectie te onderwerpen, te meer daar deze gelegen zijn op de 300 meter schietbaan, sedert jaren niet meer gebruikt.

De tweede richtzuil, die 6 meter hoog en 2,5 meter breed is, vertoonde 3 gaten, aan linker en rechter bovenzijde, terwijl boven op de dekplank een soortgelijk gat werd waargenomen.

Het zand was van af de dekplank ongeveer 50 cm. gezakt. We plaatsten de ladder aan de linkerkant. Bij het opstijgen kon ik duidelijk geritsel hooren en toen ik ter hoogte van het gat gekomen was sprong een soort van rat in de richting van de opening.

Heel voorzichtig werd nu het hol bespied. Boven op het zand lag een tamelijk groot bolvormig nest van hooi en vezels. Schitterende oogjes, spitse snuitjes, waarvan de snorharen op en neer gingen kon ik waarnemen. Met de stok probeerde ik de bovenste laag van het nest te verwijderen maar op hetzelfde oogenblik vloog het heele nest uit elkaar. Twee oude en drie jonge Eikelmuisen kropen angstig in een hoek, steeds een neiging toonend, om langs de planken omhoog te gaan.

Nadat we de heele muizenfamilie nog eens goed hadden bekeken en de noodige aantekeningen gemaakt, werd de diertjes een tijdje rust gegeven. Toen we na een half uurtje terug kwamen waren nest en muizen verdwenen. Maar mijn broer plaatste de ladder aan de rechterzijde van de zuil en werkelijk hier lag het nest weer kant en klaar met oude en jonge Eikelmuisen er in.

Het komt sporadisch voor, dat de Eikelmuis zelf haar nest maakt. Meestal wordt een oud nest van een merel uitgekozen. In- en uitwendig wordt het dan hersteld en voorzien van een dak, met opzij den ingang. Het nest in de richtzuil bestond hoofdzakelijk uit hooi en plantenvezels als buitenwerk en was gevoerd met haren, mos, papier, touw, zelfs zilverpapier. In en om het nest vond ik tal van resten van jonge vogels en eierschalen.

Wat de winterslaap betreft, hieromtrent heb ik enkele interessante waarnemingen. Op 16 Februari van verleden jaar maakten mijn broer en ik een fietstochtje van Amby over Meerssen naar Geulhem. Bij de mergeexploitatie van de familie M. Curfs te Meerssen stapten wij af, alwaar mijn broer spoedig verdiept was in het opsporen van fossielen. Ik maakte van de gelegenheid gebruik, om een bezoek te brengen aan het nabij liggend bosch, dat nog geheel ongerept is gebleven en een weelderigen plantengroei bezit.

In dit ideale brokje natuur ontdekte ik tusschen clematisranken een oud merelnest. Toen ik na eenige moeite er bij kwam, zag ik er in tusschen dorre bladeren een opgerold lichaampje liggen. Eerst meende ik met een doode rat te doen te hebben, maar het bleek dat ik een Eikelmuis in haar winterslaap had verrast. De anders zoo brutale kraaloojes waren gesloten. Na een poos van aandachtige bezichtiging werd het beestje in een doosje gelegd en mee naar huis genomen. Een inmaakglas waarvan de opening door gaas was afgesloten, diende voorloopig tot verblijfplaats.

In de kamertemperatuur van 20° C ontwaakte de muis na een half uur en werd weer springlevend. Het was nu een genot, de muis in haar doen en laten gade te slaan. Een stukje kaas werd met de voorpooten vast gepakt, juist zoo als een eekhoorn doet, en smakelijk opgepeuzeld. Nu en dan werd de maaltijd onderbroken en dan

staarden ons een paar schitterende oogen vrijpostig aan. Zoo hebben wij het aardige vlugge diertje een paar dagen gadegeslagen.

Op 8 Nov. 1941 waren wij bezig met het afnemen van de nestkastjes, teneinde ze na een grondige reiniging voorloopig op te bergen. Toen ons bleek, dat een der kastjes wat zwaarder was dan de andere, tilden we voorzichtig het deksel op en ontdekten een Eikelmuis in haar winterslaap.

Veel beter dan eenige maanden geleden in dat oude merelnest konden we nu op ons gemak de muis in haar slaap bezichtigen. Daar lag dan het anders zoo bloeddorstige diertje op haar rug op een zacht bedje van Canada's bladeren, die ze zelf in het kastje had gebracht, want koolmeezen gebruiken voor haar nest geen populierbladeren. De kop was voorovergebogen, zoodat de snuit op de borst rustte, terwijl de achterpooten naar boven en de voorpooten naar beneden waren gevouwen. De pluimstaart lag netjes geschikt over de geheele lengte van het onderlijf.

Toen we de vliegopening van het kastje met een karton hadden afgesloten reden we naar huis. Daar aangekomen, wilden we het slapende diertje aan de huisgenoten laten zien, doch wie schetst onze verbazing, toen de muis met een sierlijken boog uit het kastje sprong en wegvlochtte achter een kast.

We hielden krijgsraad en waren het spoedig eens. De kast werd een eindje van den muur geschoven en met behulp van een zaklantaarn ontdekten we spoedig de muis. Het nestkastje werd met de opening naar voren tusschen kast en muur geplaatst, van de andere zijde werd voorzichtig met een stok gepord en waarachtig daar wandelde onze vluchteling netjes haar gevangenis in. We hingen het kastje tegen een boom teneinde zoo nu en dan de muis in haar winterslaap te observeeren maar eenige dagen later was het karton voor de vliegopening stuk gebeten en we zagen nog juist de muis vluchten tusschen de steenen van onzen rotstuin.

Uit deze waarneming kunnen we opmaken, dat de winterslaap van de Eikelmuis aanvankelijk niet heel vast is en later, bij het invallen van de koude eerst echt wordt.

De Eikelmuis is buiten twijfel zeer schadelijk voor den vogelstand, maar het is de vraag, of daarom het fraaie en interessante dier bestreden zou moeten worden. Ik heb die vraag voorgelegd aan eenige kenners van de Limburgsche en Nederlandsche fauna en zij komen vrijwel eenstemmig tot de conclusie, dat er geen sprake mag zijn van verdelging van een zoo merkwaardig en bij ons zoo zeldzaam dier. De rekening van nut en schade is bij zoo'n alleseter ook zeer ingewikkeld.

Dus voorloopig met rust laten.
Maastricht.

JAC. SCHOEMAKERS.

Bekort uit een voordracht op 4 Februari '42 gehouden in het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg.

VAN GROEI EN BLOEI EN JAARGETIJD.

Toen verleden jaar de Beuk zijn vruchten strooide kwamen met vereende krachten mensch en dier daar op af, van kleine kinderen tot ouden van dagen, die het bukken al bijna verleerd hadden. De eigenlijke rechthebbenden, de Vinken en Keepen kwamen bij duizenden en met hen de Koolmeezen, de Glanskoppen, zwarte Meezen, dikke Groenvinken, Gaaien, Kraaien, Roeken, Eekhoorns, Boschuizen, zelfs Boomklevers en Duiven. Dat duurde den heelen sneeuwrijen winter door en het bladerdek werd ter dege omgewerkt. Vele van die klanten legden voorraden aan, niet alleen de Gaaien en de Eekhoorns, maar ook een paar soorten van Meezen, de Boomklevers en de Boschuizen.

Het leek wel of er geen enkel beukenootje zou overblijven om nieuwen opslag te leveren. Maar toen April aanbrak, verscheen het eene kiemplantje na het andere, bij honderden, bij duizenden. Eerst tilden ze hun bruine glanzige hoedjes boven den grond, dan werden die afgeworpen en de dikke kiemlobben ontplooiden zich, glimmend donkergroen aan de bovenzij, spierwit van onderen. Onder de beuken stonden ze mannetje aan mannetje, elkander verdringend en verder tusschen de dennen, in de larixlaan, in den moestuin zag je ze afzonderlijk of in groepjes van wel tot tien of twaalf stuks toe. Dat waren de resten van de voorraden, die de zorgzame vogels en zoogdieren hadden verzameld. Zoowel onder de beuken als elders zag je